

INNEHÅLL NR 50–52 DECEMBER 2006

Jögi, Ingemar Leijon, Mats Bågesund, Gudrun Björkhem, Nina Nelson

4043 Stockholmsförsöket har folkhälso-potential. 23 förtida dödsfall per år i innerstadens befolkning beräknas undvikas *Bertil Forsberg, Lars Burman, Christer Johansson*

4047 LÄKEMEDELSFRÅGAN

DEBATT OCH BREV

4051 Antipsykiatri, hämnden och empatin *Pia Dellson*

4052 Långvarig operation med användning av benstöd *David Bergqvist*

4053 Replik till *Kristina Gemzell Danielsson* och *Annette Aronsson*: Misoprostol i abortsyfte stoppas ofta av religiösa och legala skäl *Johan Brun, Kjell Legernaes*

4054 Frågan om tvång i öppenvård – en äkta etisk konflikt *Ulf Brettstam*

4055 Psykoterapibiverkningar är alltför litet uppmärksammade *Hans Bendz*

Psykiatri måste prioritera evidens-baserade metoder! *Maria Holstad*

4057 Mensa nästa? *Jonatan Salzer*

4058 Ett gott råd är att inte ge goda råd! *Niels Lynöe, Thomas Flodin*

Sjukskrivningarnas längd kan påverkas om företagsläkarna får ansvaret *Harold Sihm*

Apropå befolkningsnära vardags-sjukvård! *Acke Hallén, Erik Hansson*

4059 Allmänmedicin vinner terräng i Australien *Lars Abrahamsson*

SBU-rapport felciterad i Pfizer-annons *Anders Norlund, Ragnar Levi, Måns Rosén*

4060 Replik: Vi står bakom annonsens budskap *Clas Lindbergson, Sven Langworth*

KULTUR

4061 Tonga hårt drabbat av den globala fetmaepidemin

4067 Nils Rosén – en av världens mest betydelsefulla läkare *Rolf Zetterström*

4069 Kvinnliga läkares förening fyller 90 *Ylva Strandberg*

Rättelse:

I Läke-medelsfrågan i Läkartidningen 2006;103(49):3954 om kodein och amning har fel koncentration angivits i en rapport om ett dödsfall som misstänks bero på opiattoxicitet hos ett ammat barn.

Korrekt är: »Morfinkoncentrationerna post mortem var höga (70 ng/ml).«

MEDICINSK KOMMENTAR
Snus är inget harmlöst alternativ till rökning. Sidan 4015

4071 Medicinens språk
Inte bara patienter ... även latinet kan behandlas fel *Hans Nyman*

4073 LEDIGA TJÄNSTER

4075 PLATSANNONSER

4103 MEDDELANDEN

4106 JULKRYSS

Redaktionen önskar
alla läsare

GOD JUL!

Nästa nummer, 1–2,
kommer ut den 10–12 januari 2007.

Artiklar märkta med R-sigillet har genomgått referentbedömning. Varje manuskript granskas av minst en (ofta fler) av Läkartidningens stab av 220 fasta och 350 extraordinarie vetenskapliga experter. Granskningen av manuskript sker enligt internationella rekommendationer (www.icmje.org).

Från mask till människa

Grunden till årets Nobelpris publicerades 1998 av Andrew Fire och Craig Mello i tidskriften *Nature* (1998;391:806-11).

Om en dubbelsträngad RNA-spiral, exempelvis arvmassan från ett virus, tar sig in i en cell kommer den att klippas i fragment: »small interfering RNA« (siRNA). Dessa »jämförs« sedan med cellens eget gensignalsystem (mRNA) av ett speciellt proteinkomplex. Om proteinet upptäcker strukturell likhet mellan fragmenten och mRNA så kommer de gener som riskerar att börja styras av ett främmande RNA att stängas av.

Denna genetiska »immunitet«, kallad RNA-interferens, beskrevs i den lilla nematodmasken *C elegans*. Mekanismen finns dock i alla levande celler från växter till människa. Att den bibehållits under evolutionen tyder på en lyckad konstruktion med flera funktioner från ett »immunförsvar« hos lägre organismer till en styrmekanism för cellens reglering av genexpressionen hos däggdjur.

För cellbiologin utgör de uppklippta RNA-fragmenten (siRNA) ett kraftfullt verktyg för att kartlägga enskilda geners funktion. siRNA-kit, specifika för ett stort antal mänskliga gener, finns tillgängliga kommersiellt. Med hjälp av dessa kan man systematiskt studera hur proteinmönstren förändras när man tystar olika gener. Lyckas man stoppa syntesen av ett sjukdomsalstrande protein har man kanske hittat embryot till ett nytt genetiskt läkemedel.

Det finns ett antal sådana embryon. Biotechföretaget SIRNA, som specialiserat sig på terapeutiska tillämpningar av siRNA, har redan ett preparat mot makuladegeneration i fas II. Helt nya vacciner och cancerbehandlingar, som bygger på att man inducerar celldöd i maligna celler, är teoretiskt möjliga. Denna utvecklingspotential är säkert en anledning till att läkemedelsjätten Merck nyligen har lagt ett bud på SIRNA på 1,2 miljarder dollar.

»Denna genetiska 'immunitet', kallad RNA-interferens, beskrevs i den lilla nematodmasken *C elegans*. Mekanismen finns dock i alla levande celler från växter till människa.«

Josef Milerad
medicinsk
chefredaktör

josef.milerad@lakartidningen.se